D.V. Dergach, D.Yu. Syzonov, I.V. Shmatko / Za red. prof. L.I. Shevchenko. Kyiv : VPC "Kyivskyj universytet", 2015.

Дата надходження до редакції – 08.10.2018 р.
Дата затвердження редакцією – 21.11.2018 р.

УДК 811.161.2

DOI: <https://doi.org/10.17721/APULTP.2018.37.53-71>

Булах М.Б.

АКТУАЛІЗАЦІЯ ІНФОРМАЦІЇ ЗАСОБАМИ ЕВФЕМІЗАЦІЇ В ЮРИДИЧНИХ ТЕКСТАХ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню засобів евфемізації в юридичному дискурсі. Метою праці було висвітлити лінгвальні особливості евфемізмів в юридичних текстах. Матеріалом для вивчення були обрані тексти річних звітів Київської міської державної адміністрації 2015-2017 років та Стратегія розвитку м. Києва до 2025 року, розміщені на офіційному сайті КМДА. Теоретичним підґрунтям дослідження стали праці як українських, так і зарубіжних дослідників, що зосереджували свою увагу на особливостях уживання евфемістичних номінацій у суспільно-політичному, юридичному та медійному дискурсах. Основними питаннями аналізу стали функції евфемізмів та механізми і способи їх творення. Зокрема, серед функцій були виокремлені функція мітигації, пом'якшення, маскування, приховування заборонених або образливих висловів. Також було названо такі підходи в дослідженнях мотивації творення евфемізмів: евфемізм як складова частина стратегії демобілізації і евфемізм як складник методу емоційного зараження, тобто сугестивної вербальної техніки, яка використовується для створення необхідного настрою аудиторії. Окрім традиційних, визначено нову функцію евфемізмів у комунікації, як масовій, так і особистісній – вигідне самопрезентування мовця у процесі спілкування. Були висвітлені механізми творення евфемізмів, серед яких, зокрема, зазначено такі: процеси фонетичних змін, словотвірних

модифікацій, використання запозичених слів та семантичних інновацій.

Запропонований матеріал дозволив дослідити функції евфемістичних засобів у текстах офіційних юридичних документів, одна з імпліцитних функцій яких полягає у впливі. Евфемізми дозволяють відобразити існуючий фактичний стан речей, максимально пом'якшивши виклад, завуальовувати негативні явища. Разом із тим, завуальовуються традиційно приховані речі, такі як соціальна нерівність, хвороби, вікові обмеження, що характерно для політичного дискурсу. У статті розглянуто різні способи евфемізації, такі як евфемізми з метафоричними номінаціями, евфемізми-терміни, евфемізми з епітетом негативного значення, синтаксичні евфемістичні заміни, а також специфічну структуру подачі інформації, відому як маніпуляція на основі контрасту та узагальнення.

Ключові слова: евфемізм, функція, засоби мітигації, маніпулятивний вплив, юридичні тексти.

Інформація про автора: Булах Майя Богданівна – кандидат філологічних наук; асистент кафедри стилістики та мовної комунікації; Інститут філології; Київський національний університет імені Тараса Шевченка.

Електронна адреса: bulakh1@ukr.net.

Maya B. Bulakh

ACTUALIZATION OF INFORMATION BY EUPHEMISMS IN LEGAL TEXTS

Abstract. *The paper focuses on the analysis of the euphemistic process in Ukrainian legal discourse. It is generally known that the reader is already accustomed to actively using euphemisms in political speeches, speeches by politicians and officials, where they become a part of manipulative tactics. The use of euphemisms in such texts is also relevant, since the specifics of its communication are excessive courtesy, mitigation of statements, and excessiveness of etiquette formulas. Moreover, the specificity of public broadcasting requires figurativeness, which is reflected both in the mitigation of the expression and in the deliberate exaggeration, roughness, that called dysphemization.*

The article aims to explore the euphemistic mechanisms in Ukrainian legal texts. To solve this problem this paper presents different approaches to the definition of the phenomenon of euphemism.

The materials for the study were chosen texts of annual reports of Kyiv city state administration for 2015-2017 years and Strategy of Kyiv development till 2025. This material allows us to investigate the functions of euphemistic means in the texts of official legal documents, which the main implicit function is the ideological impact on citizens. Focusing on positive achievements in the report, at the same time, it is necessary to reflect the existing actual state of affairs. Euphemisms allow speaker to do, as much as possible, soften the statement, conceal the negative effects of action. However, traditionally hidden things such as social inequality, poverty, illness, age restrictions etc. are veiled. It will be shown that this is obligatory and typical characteristic of political discourse. The author points out the motivation of creating euphemisms in the political discourse and communicative potential of euphemistic units. In particular, the following approaches are mentioned in the studies of the motivation of the creation of euphemisms: euphemism as part of the demobilization strategy and euphemism as a component of the method of emotional contamination, that is, the suggestive verbal technique used to create the mood desired by the audience. The author examines in detail various ways of euphemistic mechanisms due to its linguistic peculiarities, such as euphemisms as metaphorical nominations, euphemism-terms, euphemisms with a negative epithet, syntactic euphemistic substitutions, as well as a specific information delivery structure known as contrast-based manipulation and generalization.

Key words: euphemism, functions of language, mitigation, manipulative influence, legal texts.

Information about author: Bulakh Mariia Bohdanivna – PhD; assistant of the department of stylistics and language communication; Institute of philology; Kyiv national Taras Shevchenko university.

E-mail: bulakh1@ukr.net.

Булах М.Б.

АКТУАЛИЗАЦИЯ ИНФОРМАЦИИ СРЕДСТВАМИ ЭВФЕМИЗАЦИИ В ЮРИДИЧЕСКИХ ТЕКСТАХ

Аннотация. Статья посвящена исследованию эвфемизмов в юридическом дискурсе. Целью работы было проанализировать

лингвальные особенности эвфемизмов в юридических текстах. Материалом для изучения были выбраны тексты годовых отчетов Киевской городской государственной администрации 2015-2017 годов и Стратегия развития г. Киева до 2025 года, размещенные на официальном сайте КГГА. Теоретическим основанием исследования стали труды как украинских, так и зарубежных исследователей, сосредоточивших свое внимание на особенностях употребления эвфемистических номинаций в общественно-политическом, юридическом и медийном дискурсе. Основными аспектами анализа стали функции эвфемизмов, а также механизмы и способы их создания. В частности, среди функций были выделены функция митигации, смягчения, маскировки, сокрытия запрещенных или оскорбительных высказываний. Также были отмечены такие подходы в исследованиях мотивации создания эвфемизмов: эвфемизм как составляющая стратегии демобилизации и эвфемизм как составляющая метода эмоционального заражения, то есть суггестивной вербальной техники, используемой для создания необходимого настроения аудитории. Кроме традиционных, обозначено новую функцию эвфемизмов в коммуникации, как массовой, так и личной – выгодная самопрезентация говорящего в процессе общения. Также в теоретическом обзоре были освещены механизмы создания эвфемизмов, среди которых, в частности, указаны следующие: фонетические изменения, словообразовательные модификации, заимствованные слова и семантические инновации.

Предложенный материал позволил исследовать функции эвфемистических средств в текстах официальных юридических документов, одна из имплицитных функций которых заключается в воздействии. Эвфемизмы позволяют отобразить существующий фактическое положение вещей, максимально смягчив изложение, завуалировать негативные явления. Вместе с тем, замаскировываются традиционно сокрытые вещи, такие как социальное неравенство, болезни, возрастные ограничения, что характерно для политического дискурса. В статье рассмотрены различные способы эвфемизации, такие как эвфемизмы с метафорическими номинациями, эвфемизмы-термины, эвфемизмы с эпитетом, отрицательное значение, синтаксические эвфемистические замены, а также специфическая структура подачи информации, известная как манипуляция на основе контраста и обобщения.

Ключевые слова: эвфемизм, функция, средства митигации, манипулятивное воздействие, юридические тексты.

Информация об авторе: Булах Майя Богдановна – кандидат филологических наук; ассистент кафедры стилистики и языковой коммуникации; Институт филологии; Киевский национальный университет имени Тараса Шевченка.

Электронный адрес: bulakh1@ukr.net.

Суспільно-політична сфера є природною для вживання евфемізмів, зважаючи на прагматичну спрямованість актуальних для неї текстів. Детального дослідження потребують питання особливостей функціонування і механізмів евфемізації в політичній, діловій та юридичній комунікації.

Евфемізм традиційно визначають як троп, що є непрямим, ввічливим, пом'якшувальним позначенням об'єкта дійсності [3, с. 521]. Евфемізми як засоби виразності в мовознавстві вважаються характерними для стилю масової інформації, художнього й розмовного стилів та не властивими для традиційних так званих книжних стилів – наукового та офіційно-ділового, ознаками яких є об'єктивність, точність, лаконічність. Евфемізація дуже часто поступається точності і конкретності на користь завуальованому і образному зображенню, стає засобом мітигації, пом'якшення мовлення.

Сутність явища евфемізації полягає в нейтралізації негативних явищ, що є позитивною властивістю, але в цьому і виявляється його суб'єктивність – явища визнаються негативними (на суб'єктивну думку автора) і замінюються на більш м'які, тобто з намаганням зробити деякі елементи тексту нейтральними втрачається об'єктивність цілого тексту, а разом з тим втрачається точність та повнота інформації (часто і достовірність).

Явище евфемізації у різних мовах досліджували такі мовознавці, як, зокрема, Н. Арапова [1], І. Гальперін [4; 18], Л. Крисін [7], В. Москвін [9; 10], К. Серажим [13], К. Allan [14; 15], К. Burridge [14; 15], Е. Crespo-Fernández [16; 17], К. Linfoot-Nam [19], М. McGlone [20], В. Warren [21] та ін.

Серед праць, які аналізували явище евфемізації, можна виділити кілька основних напрямків: функціонування евфемізмів та способи їх творення. Один із найбільш актуальних підходів – функціональний аспект дослідження, який, зокрема, розглядали вчені І. Гальперін [18], Л. Крисін [7], С. Майстренко [8], В. Москвін [9; 10], Н. Рубіна [11], О. Селіванова [12], К. Burridge [14; 15], М. McGlone [20]. Такий аспект досліджень почав активно розвивався ще з 80-х років ХХ ст., зокрема в контексті вивчення політичного та медійного дискурсу. Загалом суть евфемізації – замаскувати, сховати заборонені або образливі вислови, як зауважує Н. Арапова, "з метою спотворення або маскуванню справжньої сутності позначуваного" [1, с. 590] Відомий мовознавець В. Москвін описує такі функції евфемізмів: евфемізми для заміни слів-табу; для заміни назви неприємного об'єкта; для перейменування непристойного явища; політичні евфемізми; "етикетні" евфемізми – щоб уникнути особистих образ [10].

Як зауважила у своїй статті українська дослідниця К. Серажим, евфемізми стали складником комунікативної стратегії демобілізації, коли "ситуація подається як нормальна, хоча і складна, а події, як такі, що йдуть природним шляхом і потребують терпіння від членів суспільства" [13]. У свою чергу дослідниця С. Майстренко зауважила на функціонуванні евфемізмів як частини методу емоційного зараження, тобто сугестивної вербальної техніки, яка використовується у судочинстві для створення необхідного настрою аудиторії [8].

Натомість вчені М. McGlone, J. Batchelor [20] дослідили ще одну функцію евфемізмів у комунікації, як масовий, так і особистісний, – комунікатори схильні використовувати евфемізми для позитивного самопрезентування, аніж через занепокоєння про почуття аудиторії. Як бачимо, зарубіжні і українські дослідники підтверджують великий діапазон функцій евфемізмів у комунікації.

Окремо можна позначити праці дослідників, які зосереджували увагу саме на політичних евфемізмах – І. Гальперіна [18], К. Серажим [13], К. Allan [15], Е. Crespo-

.....

Fernández [16; 17]. Як сформулював головну функцію таких евфемізмів І. Гальперін, вона полягає у тому, щоб "обвести громадську думку і висловити що-небудь неприємне більш делікатним способом" [18, С. 175].

Іншим важливим аспектом дослідження є способи творення евфемізмів у мовленні, що вивчали, зокрема, Л. Крисін [7], В. Москвін [9; 10], К. Allan [14], В. Warren [21]. Зокрема, В. Warren виокремив різні механізми евфемізації, такі як фонетичні (заміна фонем, скорочення, вимова фонем у зворотньому порядку (back slang), римований сленг (rhyming slang)), словотвірні (складання основ, деривація, аббревіатура, ониматопея) модифікації, запозичені слова та семантичні інновації (зокрема, метафора, метонімія, заниження, завищення) [21]. Дослідниця К. Серажим, вивчаючи механізм евфемізації, висловила твердження, що він "зводиться до двох протилежних процесів, які лежать в основі різних типів лексико-семантичного варіювання, і, зокрема, визначають діалектику варіювання значеннєвої структури полісемантичного слова: актуалізацію асоціативних ознак і їхній перехід у ранг семи або перехід семи в розряд асоціативних ознак" [13]. Актуалізуючи евфемізми в політичному дискурсі, К. Серажим робить висновок про "три способи евфемізації: 1) перекодування із заміною оцінного знака; 2) зниження категоричності констатації факту; 3) збільшення референційної невизначеності" [13].

Сучасний реципієнт вже звик до активного використання евфемізмів у політичних промовах, виступах політиків, де вони стають частиною маніпулятивних тактик. Крім того, специфіка публічного мовлення вимагає образності, що знаходить відображення як у пом'якшенні вислову, так і в навмисному його перебільшенні, згрубілості, що має назву дисфемізація. Актуальним є і використання евфемізмів у дипломатичному підстилі, адже його комунікативна специфіка полягає в послідовній увічливості, пом'якшенні формулювань, дотриманні етикетних формул.

Натомість тексти адміністративно-канцелярського та законодавчого підстилів мають бути однозначними і

безоціночними. Підтвердженням цього є думка дослідниці юридичних текстів і мови права Н. Артикуци: "Мова права характеризується набором певних лінгвостилістичних параметрів, які водночас слугують і вимогами до сучасного юридичного тексту: офіційність, ясність, точність, однозначність, повнота змісту, логічна послідовність, аргументованість, чіткість структури викладу, настановчо-інформативний (директивний) характер правових приписів, кодифікованість, узагальненість, суворі нормативність на всіх мовних рівнях, високий ступінь стандартизації (термінології та синтаксичних конструкцій: усталених зворотів, формул, кліше), стилістична однорідність, нейтральність (беземоційність), традиційність (стабільність) засобів вираження, відсутність індивідуально-авторських рис" [2].

Однак аналіз юридичних текстів різних жанрів показує, що, залежно від інтенцій автора, в таких текстах можливе використання засобів впливу й, відповідно, засобів образності, експресивності та оцінності. Зокрема, проаналізовані нами офіційні тексти річних звітів Київської міської державної адміністрації за період 2015-2017 років та "Стратегії розвитку міста Києва до 2025 року" ілюструють активне вживання евфемізмів. Таким чином, виявляється імпліцитний спосіб впливу на аудиторію з метою формування бажаного сприйняття документів.

Із метою детального висвітлення особливостей евфемістичної номінації у запропонованих текстах, розглянемо характерні для цих текстів групи евфемізмів, взявши за основу класифікацію дослідниці О. Кіреєвої [5], яка у своїй роботі досліджувала евфемізми на матеріалі текстів законодавчого підстилю.

1. Евфемізми як метафоричні номінації: *бюрократичні перешкоди, сумнівні рішення*: "Високий рівень бюрократичних перешкод, які гальмують розвиток бізнесу" (Стратегія, с. 139). *Запобігання прийняттю сумнівних / протизаконних рішень КМР / структурними підрозділами КМДА (вплив мера на ці процеси, зокрема через механізм вето)*

(Стратегія, с. 43) Невиразні, замасковані вирази "**бюрократичні перешкоди**", "**сумнівні рішення**" завуальовують проблему, пом'якшують і згладжують негативне сприйняття явища. Таким чином вони відволікають увагу від негативного суспільного явища, пропонуючи натомість оцінку нейтральності виразу.

В аналізованих текстах спостерігаємо також велику кількість евфемізмів, які В. Москвін відносив до "етикетних" [10], що замінюють вирази, що можуть образити почуття та гідність людини через позначення таких критеріїв, як вік, стан здоров'я, соціальний статус. Ці евфемізми характерні для суспільно-політичного дискурсу, таким способом виявляється етична функція мови. *Забезпечення послуг щодо доставки продуктів та товарів першого вжитку **мало захищеним верствам населення** (у партнерстві із приватним бізнесом та міжнародними організаціями)* (Стратегія, с. 68); *Забезпечення своєчасності та належного рівня матеріальної допомоги **не захищеним та мало захищеним категоріям населення*** (Стратегія, с. 68); *Створення місцевих механізмів забезпечення доступності медикаментів, у тому числі для **не захищених та мало захищених верств населення*** (Стратегія, с. 72); *Створення мережі соціальних квартир для **вразливих груп населення*** (Стратегія, с. 66); *Картка киянина – це персоніфікована електронна пластикова картка, що підтримує додатки, пов'язані з наданням і обліком заходів соціальної підтримки (надання адресної допомоги за рахунок бюджету м. Києва **соціально-не захищеним громадянам**) та інших інформаційних сервісів і послуг* (Річний звіт 2016, с. 81); *Здійснено фінансову підтримку Київському міському та районному відділенню Товариства Червоного Хреста України на програми медико-соціальної допомоги самотнім **громадянам похилого віку та інвалідам** обсягом 1 232.3 тис. грн при запланованих 1 349.8 тис. грн.* (Річний звіт 2016, с. 84); *Суттєве підвищення ефективності системи соціальної допомоги шляхом посилення адресності при її наданні та шляхом включення додаткових заходів щодо соціальної підтримки громадян для забезпечення їм гідного існування, вирішення проблем*

матеріально-технічного, соціально-побутового, культурно-масового характеру, здійснення конкретних заходів, спрямованих на надання адресної підтримки **незможним верствам населення**, залучення до співробітництва громадських організацій, поліпшення становища **людей з різними вадами** (Річний звіт 2016, с. 86); Надано матеріальну допомогу до свят та визначних дат 424 019 особам окремих категорій **соціально незахищених верств населення**, ветеранам війни м. Києва. Надано одноразову адресну матеріальну допомогу 16 219 особам з **малозабезпечених верств населення** м. Києва, що опинилися в складних життєвих обставинах. Для киян з обмеженими можливостями придбано 1 079 засобів пересування та реабілітації. Також придбано 113 путівок для оздоровлення дітей-інвалідів, хворих на церебральний параліч з курсом реабілітації з супроводом. (Річний звіт 2016, с. 86); Безоплатним харчуванням забезпечені 752 особи, продуктовими наборами – 27 449 **малозабезпечених самотніх громадян**. Надано мийні засоби 2 544 **особам, що не здатні до самообслуговування**. (Річний звіт 2016, с. 86); Функціонувало 164 об'єкти роздрібної торгівлі хлібом для **соціально незахищених верств населення**, для чого додатково створено за 2017 рік 96 робочих місць. (Річний звіт 2017, с. 36); Ключові напрямки діяльності та заходи програми у 2017 році: придбано пересувний цифровий флюорограф з можливістю обстеження **людей з особливими потребами**; (Річний звіт 2017, с. 94); Ключові напрямки діяльності та заходи програми у 2017 році: надано на умовах відбору фінансову допомогу 142 громадським організаціям, діяльність яких має соціальну спрямованість, на реалізацію заходів соціального захисту ветеранів, інвалідів та **осіб, які потребують соціальної підтримки**; (Річний звіт 2017, с. 100); Мета програми: вирішення проблем матеріально-технічного, соціально-побутового, культурно-масового характеру, здійснення конкретних заходів, спрямованих на надання адресної підтримки **незможним верствам населення**; надання соціально-правової, трудової та медичної реабілітації **особам з**

обмеженими фізичними можливостями; поліпшення становища людей з різними вадами. (Річний звіт 2017, с. 102); *Надано одноразову адресну соціальну матеріальну допомогу: 23.9 тис. осіб з числа малозабезпечених верств населення м. Києва, які опинилися у складних життєвих обставинах, на суму 34 558.8 тис. грн.* (Річний звіт 2017, с. 102).

Як спостерігаємо, подані евфемістичні вирази з пом'якшувальними синонімами замість негативних характеристик уже усталилися в українському дискурсі, як у політичному, так і медійному. Це відображення стратегії політичної коректності й толерантності, що, як відомо, актуалізувалася ще в англomовній політичній комунікації. Такі номінації водночас маскують явище і уможливають упізнавання комунікантами позначуваного денотата. В іншому випадку повна заміна референта призвела б до неможливості дешифрувати повідомлення, як наслідок – до появи множинних інтерпретацій, що позитивно для художнього дискурсу, але не для юридичного. Як слушно зауважила К. Серажим, "евфемізм повинен вишукувати шляхи затемнення небажаних значеннєвих складників, не виходячи одночасно із референційної сфери вихідного значення" [13].

2. Евфемізми-терміни: *особи без ПММ – Створення комунального закладу на Лівому березі з надання послуг для осіб без ПММ* (Стратегія, с. 66); *групи ризику – Створення центру ресоціалізації для молоді з числа груп ризику* (Стратегія, с. 66). Вираз "особи без ПММ" – це калька з російської мови, за аналогією до виразу "без определенного места жительства". Подібні вирази (як особи без ПММ, групи ризику) активно живаються в офіційних юридичних текстах, указах, законах.

3. Евфемізми, які у своїй структурі мають епітет з негативним значенням, зокрема, морфеми зі значенням неповної дії недо-:

Недостатня прозорість органів влади (Стратегія, с. 139); *Недостатній рівень кредитування економіки та низька інвестиційна привабливість, що спостерігаються протягом останніх кількох років, спричинили зниження частки*

запозичених коштів та коштів іноземних інвесторів серед джерел фінансування капітальних інвестицій. Власні кошти підприємств та організацій залишаються основним джерелом (Річний звіт 2016, с. 60); Натомість **недостатнє економічне пожвавлення** після значного падіння ще не змінило тренд на зменшення юридичних споживачів (Річний звіт 2016, с. 67); **Обсяги фінансування** Програми підвищення енергоефективності у 2015 році були **недостатніми** для повноцінної реалізації завдань та заходів у напрямку підвищення енергоефективності міста Києва (Річний звіт 2015, с. 66); **Недостатня популярність активного та здорового способу життя** (Стратегія, с. 139); Перша редакція Стратегії має **недостатній взаємозв'язок** та повинна бути гармонізована з положеннями актуальних на сьогоднішній день державних документів стратегічного характеру. (Стратегія, с. 7).

Творення евфемізмів із епітетом "недостатній" знижує інтенсифікацію, а подекуди й зовсім нейтралізує ступінь негативного сприйняття явища. Таким чином, слово із негативною конотацією дозволяє досягнути зворотнього, позитивного конотативного ефекту.

4. Синтаксичні евфемічні заміни, що виявляється у зміні структури виразу:

- використання додаткового позитивного компонента, що змінює тональність вислову і призводить до створення оксиморона: **негативна динаміка** – *Обсяги введення в експлуатацію об'єктів соціальної сфери в м. Києві в 2015 році продемонстрували позитивну динаміку в сегменті ДНЗ та лікарень, а негативну – в будівництві житла та ЗНЗ.* (Річний звіт 2015, с. 77). Вживання слова з позитивним значенням "динаміка" нівелює початковий негативний смисл явища. *Обсяги заборгованості за водопостачання та водовідведення за підсумками 2016 року збільшилися, здебільшого, внаслідок підвищення тарифів на фоні незначного росту доходів громадян.* (Річний звіт 2016, с. 69). Формулювання "незначний ріст доходів" на контрасті з "підвищенням тарифів" не заперечує наявність росту, разом із неконкретним означенням "незначний"

створює у свідомості реципієнта уявлення, що ріст усе-таки відбувається.

- використанні додаткового компонента для вираження кількості: *Завдання та заходи Комплексної кийської міської цільової програми сприяння розвитку підприємництва, промисловості та споживчого ринку на 2015–2018 роки виконано не повною мірою* через складне соціально-економічне становище, недостатню активність громадських об'єднань підприємців щодо участі у реалізації цієї програми, слабкість взаємодії бізнесу та влади, а також недостатність фінансового забезпечення. (Річний звіт 2015, с. 58); **Низькі обсяги фінансування** міських цільових програм у 2015 році не дали можливості реалізувати заходи щодо розвитку галузі житлового будівництва столиці, зокрема будівництва житла для малозабезпечених громадян. (Річний звіт 2015, с. 78); *На сьогоднішній день частина стратегічних пріоритетів є неактуальною* через суттєву зміну соціально-економічного становища в країні та обмеженість ресурсів для їх реалізації (Стратегія, с. 7). Такий додатковий компонент допомагає перевести фокус уваги реципієнта, додати позитивної конотації висловлюванню.

- використанні одиниць *"лише", "поки"*, що пом'якшує негативну конотацію значущих фактів: *У 2015 році у місті Києві спостерігалася позитивна динаміка будівництва як будівель, так й інженерних споруд – темпи зростання становили +6% та +15% відповідно. Лише у секторі нежитлового будівництва обсяги будівельних робіт знизилися на 12%* (Річний звіт 2015, с. 77). Таким чином створюється ілюзія, що у перспективі ситуація зміниться, потрібно лише почекати.

Ще один тип евфемічної техніки, який ми пропонуємо виокремити – специфічна структура подачі інформації, яку В. Кіхтан у своєму дослідженні про маніпуляції масовою свідомістю назвав маніпуляцією на основі контрасту та узагальнення, механізм якого полягає в поєднанні у тексті протилежної інформації та зміни контексту [6, с. 223]. *Прямі іноземні інвестиції У 2015 році кумулятивні прямі іноземні*

інвестиції (ПП) в економіці міста Києва знизилися на 1% – до 22.6 млрд дол. США, що становило 52% обсягу ПП в економіці України станом на 31 грудня 2015 року (Річний звіт 2015, с. 52). Зауваживши на негативних інвестиційних показниках, водночас автори Звіту поряд подають інформацію, що "У 2015 році кумулятивні прямі іноземні інвестиції на одного мешканця міста Києва значно перевищили загальноукраїнський рівень – більше ніж у 7 разів" (Річний звіт 2015, с. 52).

Наведемо ще один приклад: *"Незважаючи на низку реалізованих завдань та заходів Програми зайнятості населення міста Києва та обсяги фінансування програми на рівні 95%, показники зайнятості столиці у 2015 році погіршилися, що пояснюється насамперед негативною економічною ситуацією в державі. При цьому показники зайнятості у м. Києві у 2015 році залишалися одними з найкращих серед регіонів України" (Річний звіт 2015, с. 61). Отже, такий спосіб презентації інформації є ілюстрацією механізмів маніпулювання аудиторією.*

Як бачимо, незважаючи на особливості та природу юридичних текстів, які за традицією вважаються нейтральними і беземоційними, наші спостереження доводять, що в умовах спрямування на масову аудиторію юридичний текст набуває ознак емоційності та образності. Це відбувається внаслідок прагматичних причин задовольнити інтереси автора, створити задане сприйняття аудиторії. Евфемізм, який влучно був названий компромісом між семантикою і прагматикою [13], а, на нашу думку, і компромісом між позитивною оцінкою і негативною, відповідає такому комунікативному завданню. Евфемістичні заміни виконують ідеологічну функцію, щоб сформувані бажане сприйняття явищ, які є актуальними у політичному та юридичному дискурсі. Разом із тим, маскуючи неприємні для спікера явища, існує можливість некоректно розтлумачити зашифрований об'єкт, що, у свою чергу, може призвести до дезінформації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арапова Н.С. Эвфемизмы. Лингвистический энциклопедический словарь / Гл. ред. В. Н. Ярцева. Москва, 1990. 685 с.
2. Артикуца Н.В. Мова права та її вивчення студентами юридичних спеціальностей у вищих навчальних закладах України. Культура народів Причорномор'я. 2004. № 49, Т.2. С. 155-157. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/74329/46-Artykutsa.pdf?sequence=1>
3. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов. Москва, 1969. 606 с.
4. Гальперин И.Р. Очерки по стилистике английского языка. Москва, 1981. 462 с.
5. Киреева Е.З. Эвфемизм как речевой акт (на материале документов регионального законодательства). Вестник Волгоградского государственного университета. Сер. 2, Языкознание. Волгоград, 2013. №1 (17). С. 11-14.
6. Кихтан В.В. Исследование процессов манипулирования массовым сознанием в современных средствах массовой информации. Вестник Волжского университета имени В.Н. Татищева. Тольятти, 2018. № 2, том 2. С. 221-227.
7. Крысин Л.П. Эвфемизмы в современной русской речи. Русский язык конца XX столетия (1985–1995). Москва, 1996. С. 141-156.
8. Майстренко С.В. Вербальні маніпулятивні техніки в юридичному дискурсі. Odessa linguistic journal. URL: <http://www.oljournal.in.ua/index.php/problem-yuridichnoji-lingvistiki-ta-yuridichnogo-diskursu/99-majstrenko-s-v-verbalni-manipulyativni-tekhniki-v-yuridichnomu-diskursi>
9. Москвин В.П. Эвфемизмы в лексической системе современного русского языка. Москва, 2017. 262 с.
10. Москвин В.П. Эвфемизмы: системные связи, функции и способы образования. Вопросы языкознания. Москва, 2001. № 3. С. 58-70.
11. Рубина Н.Б. "Эвфемизм" и "политическая корректность" в современном английском языке. Вестник РУДН, серия Лингвистика. Москва, 2011. № 4. С. 35-41.
12. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава, 2006. 716 с.

13. Серажим К. Евфемізація у політичному дискурсі. Електронна бібліотека Інституту журналістики. Стиль і текст. Випуск 5. URL: <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1486>
14. Allan K., Burrige K. *Forbidden Words: Taboo and the censoring of language*. Cambridge, 2006. 303 p.
15. Allan K., Burrige K. *Euphemism and dysphemism: language used as shield and weapon*. New York, 1991. 263 p.
16. Crespo-Fernández E. Euphemisms and political discourse in the British regional press. *Brno studies in English*. Vol. 40, iss. 1, 2014. Pp. 5-26.
17. Crespo E. Euphemistic strategies in politeness and face concerns. *Pragmalingüística*, 13, 2005. Pp. 77-86. DOI: 10.25267/Pragmalinguistica.2005.i13.05
18. Galperin I.R. *Stylistics*. Moscow, 1977. 334 p.
19. Linfoot-Ham K. The Linguistics of Euphemism: A Diachronic Study of Euphemism Formation. *Journal of Language and Linguistics*. Vol. 4, No. 2. University of Florida, 2005. Pp. 227-263. URL: http://webspace.buckingham.ac.uk/kbernhardt/journal/4_2/linfoot_ham.pdf
20. McGlone M., Batchelor J. Looking Out for Number One: Euphemisms and Face. *Journal of Communication*, Volume 53, Issue 2, 2003. Pp. 251-264. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.2003.tb02589.x>
21. Warren B. What euphemisms tell us about the interpretation of words. *Studia linguistica*. Vol. 46., No 2. 1992. P. 104-119. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1467-9582.1992.tb00833.x>

ДЖЕРЕЛА

Річний звіт 2015 р. міста Києва. Виконавчий орган Київської міської ради (Київська міська державна адміністрація). URL: <https://www.kievcity.gov.ua/files/2016/10/17/KyivCityAnnualReport2015u-kr.pdf>

Річний звіт 2016 міста Києва. Виконавчий орган Київської міської ради (Київська міська державна адміністрація). URL: <https://www.kievcity.gov.ua/files/2017/9/5/2.pdf>

Річний звіт 2017 міста Києва. Виконавчий орган Київської міської ради (Київська міська державна адміністрація). URL: https://dei.kyivcity.gov.ua/files/2018/9/3/Richyi_zvit_2017.pdf

Стратегія розвитку Києва до 2025 року. Виконавчий орган Київської міської ради (Київська міська державна адміністрація). URL: <https://dei.kyivcity.gov.ua/files/2017/7/28/Strategy2025new.pdf>

REFERENCES

1. Arapova N.S. *Euphemisms*. Linguistic Encyclopedic Dictionary [Evfemizmyi. Lingvisticheskiy entsiklopedicheskiy slovar] / Gl. red. V.N. Yartseva. Moskva, 1990. 685 s.
2. Artykutsa N.V. *The language of law and its study by students of legal specialties in higher educational institutions of Ukraine*. [Mova prava ta yii vyvchennia studentamy yurydychnykh spetsialnostei u vyshchykh navchalnykh zakladakh Ukrainy]. Kultura narodov Prychernomoria. 2004. № 49, T.2. S. 155-157. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/74329/46-Artykutsa.pdf?sequence=1>
3. Ahmanova O. S. *Dictionary of linguistic terms*. [Slovar lingvisticheskikh terminov]. Moskva, 1969. 606 s.
4. Galperin I.R. *Essays on the style of the English language*. [Ocherki po stilistike angliyskogo yazyika]. Moskva, 1981. 462 s.
5. Kireeva E.Z. *Euphemism as a speech act (on the material of documents of regional legislation)*. [Evfemizizm kak rechevoy akt (na materiale dokumentov regionalnogo zakonodatelstva)]. Vestnik Volgogradskogo gosudarstvennogo universiteta. Ser. 2, Yazyikoznie. Volgograd, 2013. №1 (17). S. 11-14.
6. Kihtan V.V. *The study of the processes of manipulation of mass consciousness in the modern media*. [Issledovanie protsessov manipulirovaniya massovym soznaniem v sovremennykh sredstvakh massovoy informatsii]. Vestnik Volzhskogo universiteta imeni V.N. Tatischeva. Tolyatti, 2018. №2, tom 2. S. 221-227. 223
7. Kryisin L.P. *Euphemisms in modern Russian speech*. [Evfemizmyi v sovremennoy russkoy rechi]. Russkiy yazyik kontsa XX stoletiya (1985–1995). Moskva, 1996. S. 141-156.
8. Maistrenko S.V. *Verbal manipulative techniques in legal discourse*. [Verbalni manipulyativni tekhniki v yurydychnomu dyskursi]. Odessa linguistic journal. URL: <http://www.oljournal.in.ua/index.php/problemi-yuridichnoji-lingvistiki-ta-yuridichnogo-diskursu/99-majstrenko-s-v-verbalni-manipulyativni-tekhniki-v-yuridichnomu-diskursi>
9. Moskvina V.P. *Euphemisms in the lexical system of the modern Russian language*. [Evfemizmyi v leksicheskoy sisteme sovremennogo russkogo yazyika]. Moskva, 2017. 262 s.
10. Moskvina V.P. *Euphemisms: system communications, functions and methods of education*. [Evfemizmyi: sistemnyie svyazi, funktsii i sposobyi obrazovaniya]. Voprosy yazyikoznaniya. Moskva, 2001. №3. S. 58-70.

11. Rubina N.B. "Euphemism" and "political correctness" in modern English. ["Evfemizm" i "politicheskaya korrektnost" v sovremennom angliyskom yazyike]. Vestnik RUDN, seriya Lingvistika. Moskva, 2011. № 4. S. 35-41.

12. Selivanova O.O. *Modern linguistics: the terminology encyclopedia*. [Suchasna linhvistyka: terminolohichna entsyklopediia]. Poltava, 2006. 716 s.

13. Serazhym K. *Euphemization in political discourse*. [Evfemizatsiia u politychnomu dyskursi]. Elektronna biblioteka Instytutu zhurnalistyky. Styl i tekst. Vypusk 5. URL: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1486>

14. Allan K., Burrige K. *Forbidden Words: Taboo and the censoring of language*. Cambridge, 2006. 303 p.

15. Allan K., Burrige K. *Euphemism and dysphemism: language used as shield and weapon*. New York, 1991. 263 p.

16. Crespo-Fernández E. Euphemisms and political discourse in the British regional press. *Brno studies in English*. Vol. 40, iss. 1, 2014. Pp. 5-26.

17. Crespo E. Euphemistic strategies in politeness and face concerns. *Pragmalingüística*, 13, 2005. Pp. 77-86. DOI: 10.25267 / Pragmalinguistica. 2005.i13.05

18. Galperin I.R. *Stylistics*. Moscow, 1977. 334 p.

19. Linfoot-Ham K. *The Linguistics of Euphemism: A Diachronic Study of Euphemism Formation*. *Journal of Language and Linguistics*. Vol. 4, No. 2. University of Florida, 2005. Pp. 227-263. URL: http://webpace.buckingham.ac.uk/kbernhardt/journal/4_2/linfoot_ham.pdf

20. McGlone M., Batchelor J. Looking Out for Number One: Euphemisms and Face. *Journal of Communication*, Volume 53, Issue 2, 2003. Pp. 251-264. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.2003.tb02589.x>

21. Warren B. What euphemisms tell us about the interpretation of words. *Studia linguistica*. Vol. 46., No 2. 1992. P. 104-119. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1467-9582.1992.tb00833.x>

RESOURCES

Annual report 2015 of the city of Kyiv. The executive body of the Kyiv City Council (Kyiv City State Administration). URL: <https://www.kievcity.gov.ua/files/2016/10/17/KyivCityAnnualReport2015ukr.pdf>

Annual report 2016 of the city of Kyiv. The executive body of the Kyiv City Council (Kyiv City State Administration). URL: <https://www.kievcity.gov.ua/files/2017/9/5/2.pdf>

Annual report 2017 of the city of Kyiv. The executive body of the Kyiv City Council (Kyiv City State Administration). URL: https://dei.kyivcity.gov.ua/files/2018/9/3/Richyi_zvit_2017.pdf

Strategy of Kyiv development till 2025. Executive body of the Kyiv City Council (Kyiv City State Administration). URL: <https://dei.kyivcity.gov.ua/files/2017/7/28/Strategy2025new.pdf>

Дата надходження до редакції – 24.09.2018 р.

Дата затвердження редакцією – 07.11.2018 р.